

Deel 6

De hel in de prediking — van waarschuwing tot dreiging

Wanneer ernst verandert in angst

Er is een verschil tussen **waarschuwen** en **dreigen**.

De profeten waarschuwden.

Jezus waarschuwde.

Paulus waarschuwde.

Maar in de loop van de kerkgeschiedenis is waarschuwing vaak veranderd in **structurele dreiging**. De hel werd niet slechts genoemd, maar werd de donkere achtergrond van vrijwel elke verkondiging. Zij werd het stilzwijgende fundament onder geloof, bekering en gehoorzaamheid.

En hier moet een ongemakkelijke vraag gesteld worden:

Wat gebeurt er met het evangelie wanneer angst het dragende motief wordt?

De dreigende achtergrond

In veel orthodoxe prediking fungeert de hel als:

- uiterste consequentie
- permanente dreiging
- existentieel schrikbeeld

Men hoort het soms niet expliciet, maar het is voelbaar aanwezig:

- “Als je nu niet kiest...”
- “Straks is het te laat...”
- “Eeuwig verloren...”

Het evangelie wordt dan gepresenteerd als **ontsnappingsroute**, niet als **openbaring van Gods plan**.

Geloof wordt zo vaak ingegeven door angst voor straf, in plaats van door vertrouwen in Gods karakter.

De psychologische spanning

Hier ontstaat een diepe spanning.

Wie werkelijk gelooft in een eindeloze hel,
zou logisch gezien niets anders meer kunnen doen
dan iedereen daartegen waarschuwen — permanent.

Maar dat gebeurt zelden.

Het leven gaat door. Werk, gezin, ontspanning, kerkelijke bezigheden — alles functioneert
relatief normaal.

Dat roept een existentiële vraag op:

Geloven wij werkelijk wat wij verkondigen?

Want als een eeuwige, bewuste kwelling de bestemming is van velen,
dan overtreft dat elk aardse ramp oneindig.

De praktijk van het leven suggereert vaak dat de leer
diep vanbinnen niet volledig wordt doorleefd.

Angst als geloofsmotor

Angst kan mensen bewegen.
Maar angst kan ook:

- manipuleren
- verstarren
- afhankelijk maken
- schuld verinnerlijken

Wanneer de hel het fundament wordt van geloof, ontstaat er een religie van:

- onzekerheid
- prestatiedrang
- voortdurende zelftoetsing

Men vraagt zich af:

- Ben ik wel echt gered?
- Heb ik genoeg geloof?
- Is mijn bekering wel oprecht?

De focus verschuift van God naar het eigen innerlijk.

Evangelie of overlevingsstrategie?

Het woord *evangelie* betekent: **goed bericht**.

Maar wanneer de kernboodschap wordt:

- “Je bent op weg naar eeuwige kwelling”
- “Alleen als je nu gelooft ontkom je”

dan is de logica niet langer:

Gods plan openbaart zich,

maar:

Hoe ontsnap ik?

Dat verandert de aard van geloof.

Geloof wordt dan primair een **overlevingsstrategie**,
geen antwoord op Gods openbaring.

De verschuiving van focus

Opvallend is dat het Nieuwe Testament het oordeel vaak verbindt aan:

- werken
- recht
- waarheid
- verantwoordelijkheid

Maar in veel prediking wordt het vernauwd tot:

- één beslissingsmoment
- één gebed
- één keuze

De breedte van Gods rechtvaardige oordeel
wordt versmald tot een formule.

Dat past beter bij systeemdenken dan bij Schrift.

De pastorale gevolgen

De leer van een eeuwige hel heeft diepe pastorale gevolgen:

- Ouders die vrezen voor hun kinderen
- Partners die vrezen voor elkaar
- Gemeenteleden die worstelen met twijfel

Soms wordt gezegd:

“Je moet het loslaten en God vertrouwen.”

Maar als God voorgesteld wordt als Degene die uiteindelijk een deel van Zijn schepping eindeloos straft, dan wordt vertrouwen moeilijk.

Hier raakt het hel leerstuk rechtstreeks het godsbeeld.

De vraag die zelden gesteld wordt

Misschien is de eerlijkste vraag niet:

“Bestaat de hel?”

maar:

“Wat voor God wordt hier verkondigd?”

Een God die:

- eeuwig straft zonder herstel
- een deel van Zijn schepping definitief prijsgeeft
- wiens oordeel geen toekomst opent

is fundamenteel anders
dan een God die oordeelt met het oog op verzoening.

Wanneer prediking zich herijkt

In recente decennia is merkbaar dat predikanten terughoudender zijn geworden in hun spreken over de hel. Niet zelden wordt het onderwerp gemeden of anders geduid.

Dat kan voortkomen uit:

- pastorale gevoeligheid
- exegetisch heronderzoek
- theologische herbezinning

Maar soms ook uit verlegenheid.

De vraag is niet of we minder over oordeel moeten spreken.
De vraag is of we het **zuiverder** moeten spreken.

Samenvatting van Deel 6

- De hel is in veel prediking een permanente dreiging geworden
- Angst heeft vaak de plaats van vertrouwen ingenomen

- Er bestaat een spanning tussen verkondigde leer en geleefde praktijk
 - Het hel leerstuk beïnvloedt diep het godsbeeld
 - Oordeel moet opnieuw worden doordacht binnen Gods doel
-

Doordenkvragen

1. Welke rol speelde de hel in mijn eigen geloofsontwikkeling?
 2. Heeft angst mijn geloof gevormd — of vertrouwen?
 3. Wat gebeurt er met het evangelie wanneer dreiging centraal staat?
 4. Durf ik mijn godsbeeld te toetsen aan de Schrift in plaats van aan traditie?
-

Volgende deel:
Kerkgeschiedenis — hoe de hel leer werd